

[Alfred Jensen.]

ene og det andet, men først nu, omtrent et halvt år efter bogens fremkomst, opstår denne diskussion om sagen.

Den har slået fast, at skævheden af våbenfordelingen var til stede, den har slået fast, at det betød en svækkelse af frihedskampen og dermed også af mulighederne for, at Danmark kunne blive anerkendt som allieret nation. Den har også slået fast, at frihedsbevægelsen var modstander af denne favorisering, denne ophobning i våbendepoter med senere brug for øje. Ikke alene frihedsbevægelsen, frihedsrådet, var modstander deraf, også de allierede, og det er meget godt, at denne debat også har fremdraget, at selveste Eisenhower måtte påtale den ophobning, der her fandt sted, og pålægge de øverste ledere inden for militæret at være loyale over for de aftaler, der var truffet.

Jeg kan kun beklage, at den højtærede minister indtager den holdning, han gør. Offentligheden måtte have krav på, at ministeren fastslog, at når en officer optræder på den måde, han har gjort her, hvorved han har mistet den agtelse og tillid, der er nødvendig, skal han fjernes.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg vil ikke indlade mig i en diskussion med det ærede medlem, ud over at jeg ønsker at sige, at de konklusioner, som det ærede medlem drog, kan man, så vidt jeg kan se, ikke drage af det indtil nu foreliggende materiale. Derfor mener jeg, at man bør afvente den nærmere redegørelse. Jeg må på det bestemteste tage afstand fra bemærkningen om, at der skulle være udfoldet landskadelig virksomhed fra general Hjalfs side. Ganske særligt forekommer det mig, at det ærede medlem Alfred Jensen er en af de sidste, som er berettiget til at sige noget sådant.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede økonomiminister, for at han kan give tinget den tidligere anmeldte redegørelse.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Jeg skal hermed tillade mig at knytte

nogle bemærkninger til Den økonomiske Årsoversigt, som i dag er omdelt til folketingets medlemmer.

Årsoversigten er noget mere omfattende end i de nærmest foregående år. Den indeholder som sædvanlig en redegørelse for den økonomiske udvikling både i udlandet og herhjemme i det forløbne år, ligesom den forsøger at vurdere udsigterne for Danmarks økonomi i 1960. Men derudover er der i særlige afsnit gjort rede for landbrugets produktion og afsætning, for industrien og de ændrede handelspolitiske vilkår og for bygge- og anlægsvirksomheden. Disse afsnit holder sig ikke alene til 1959, men forsøger dels at give en kort historisk beskrivelse af den udvikling, der har ført til den nuværende situation, dels — for landbrugets og industriens vedkommende — at trække nogle linjer op for den udvikling, der må ventes i den kommende tid.

1959 var i økonomisk henseende et godt år for både Vesteuropa og USA. I de fleste europæiske lande var produktionen ganske vist endnu i begyndelsen af året stagnerende eller kun svagt stigende, men den bedring, der derefter satte ind, bragte så stor fremgang i industriproduktionen i OEEC-landene, at denne ved årets udgang var en halv snes procent højere end et år tidligere. Det økonomiske opsving har været ledsaget af en stigende udenrigshandel både med færdigvarer og råvarer.

Det er et bemærkelsesværdigt træk i konjunkturudviklingen, som den har formet sig for den vestlige verden, at der trods den stærkt forøgede efterspørgsel efter råvarer kun har vist sig ret moderate prisstigninger. Forklaringen må dels være, at der har fundet en udvidelse sted af produktionskapaciteten, dels det ikke mindst for Danmark betydningsfulde, at forsyningskilderne stadig udvides stærkt gennem fremkomsten af nye, industrielt fremstillede råvarer, der i stigende grad supplerer de naturlige råstoffer.

Det var det stærke fald i råvarepriserne siden sommeren 1957, som i forbindelse med en jævn vækst i den danske eksport dannede baggrunden for den betydelige forbedring i betalingsbalancen over for udlandet.

I den årsrapport, Den internationale Valutafond udsendte i efteråret, gives der

[Økonomiministeren.]

følgende korte karakteristik af den gunstige udvikling i Danmark:

„Den tilbageholdende politik, som iværksattes i sommeren 1957 for at standse forringelsen i Danmarks betalingsbalance, forhindrede en stigning i det indenlandske forbrug og åbnede derved mulighed for fuldt ud at drage fordel af de gunstige ydre vilkår.“

Den betydelige forbedring i valutastillingen, der skete gennem efteråret 1957 og foråret 1958, medførte en hurtig lettelse i de indenlandske penge- og kreditforhold, som i høj grad bidrog til at lette et opsving i bygge- og anlægsvirksomheden. Udviklingen siden sommeren 1957 har således været denne, at der gennem hele perioden har været en stigende afsætning både af industri- og landbrugsvarer til eksport. Samtidig har der været et opsving i investeringerne, og begge dele har i forening med de faldende råvarepriser medført øgede indkomster, som igen har betinget et stigende forbrug. Herigennem er skabt grundlag for øget produktion og beskæftigelse i så godt som alle erhverv.

I 1959 var det især stigningen i den indenlandske afsætning, der øgede produktionen. I andet halvår af 1959 blev industriproduktionen 14 pct. højere end det hidtidige maksimum, som indtraf i første halvår af 1957. Beskæftigelsen blandt de forsikrede arbejdere øgedes med 6 pct. Bygge- og anlægsvirksomheden viste, at den som tidligere også denne gang indtog en nøglestilling i vort økonomiske liv. I 1959 har byggeriets omfang været ca. 20 pct. større end året før. Taget under ét steg de samlede indkomster i 1959 med henved en halv snes procent, hvilket er mere end dobbelt så meget som året før.

Jeg skal i øvrigt ikke her give en detaljeret redegørelse for det økonomiske forløb i 1959, men vil dog gerne fremhæve et par enkeltheder til nærmere karakteristik af udviklingen inden for vore to hovederhverv, landbrug og industri og håndværk.

For landbruget betød de overvejende gunstige markedsforskel i udlandet i 1959 en meget betydelig forbedring af afsætningsvilkårene for animalske produkter. Siden 1954 har værdien af den animalske produktion svinget omkring 6 milliarder kr.

I 1959 steg den med 15 pct. til 7 milliarder kr. Der var fremgang for alle hovedvarerne, bortset fra æg.

For industriens vedkommende mærkedes i de første måneder af 1959 en vis svækkelse af afsætningsvilkårene i udlandet, som dog senere er afløst af en stigende efterspørgsel. Det hænger sikkert sammen med, at konjunkturomslaget mange steder i udlandet først satte ind for alvor omkring årets midte. Den midlertidige afmatning i industrieksportens vækst kom dog ikke til at sætte sig spor i produktion og beskæftigelse i industrien taget under ét, idet — som noget nyt — en stærkt stigende efterspørgsel fra hjemmemarkedet, der vel ikke mindst havde sit udspring i den voldsomme forøgelse af byggeriet, opretholdt stignings-takten i industriproduktionen.

Der er al mulig grund til at tro, at højkonjunkturen vil fortsætte både i udlandet og herhjemme i 1960.

Efterhånden som arbejdsløsheden er blevet reduceret og kapacitetsudnyttelsen i industrien er blevet forbedret, er det blevet vanskeligere at øge produktionen i samme tempo som efterspørgslen. Mest udpræget har disse vanskeligheder vist sig i bygge- og anlægsgangene, hvor der i sommeren og efteråret har været et mærkbart efterspørgselspres. Men i øvrigt må den gradvise forringelse af betalingsbalancen i løbet af 1959 tages som udtryk for, ikke blot at bytteforholdet i udenrigshandelen er blevet noget forringet, men også for at spillerummet for yderligere produktionsudvidelse er indsnævret.

Efter den afvikling af importrestriktionerne, som har fundet sted den 1. marts, må man vente en noget stigende indførsel af forarbejdede industrivarer her til landet. Den vil måske ikke være særlig stor i de første måneder, men omlægningen af importpolitikken videreføres jo ved toldnedsættelser over for EFTA-landene fra den 1. juli. Det må endvidere forventes, at der sker en stigning i importen af råvarer og halvfabrikata til industrien. Og importen af råstoffer til landbruget vil gå noget op bl. a. på grund af den dårlige høst i 1959. Når hertil føjes, at indførslen må ske til lidt højere priser end hidtil, er det klart, at der vil ske en stærk vækst i valutaudgifterne.

[Økonomiministeren.]

Spørgsmålet bliver da, om man kan vente en tilsvarende stigning i eksporterhvervenes valutaindtjening. Det tør man næppe regne med. Værdien af landbrugets eksport vil sikkert blive nogenlunde uændret, og selv om industrieksporten fortsætter den stigning, som har gjort sig gældende de senere år, og som blev afbrudt i en kortere periode i 1959, må man sikkert vente en forringelse af betalingsbalancen. Mens der i 1958 var et overskud på over 1 milliard kr. og i 1959 på omkring 450 mill. kr., må der for 1960 ventes et underskud.

Det er klart, at hensynet til at undgå underskud på valutabalancen ikke har den samme styrke som for 3 år siden. For tilpasningen i den indre danske økonomi til de ændrede handelspolitiske vilkår er det imidlertid og selvfølgelig af afgørende betydning, at valutareserverne har en sådan størrelse, at mere tilfældige svingninger i f. eks. høstens størrelse, lagerbeholdningerne eller bytteforholdet over for udlandet ikke nødvendiggør pludselig stramning af den økonomiske politik. Det er vigtigt, at den vending til det bedre, der i denne henseende er sket i de sidste år, fastholdes.

De krav, der stilles til dansk økonomisk politik, må da siges at være for det første, at der opretholdes et passende tempo i den økonomiske udvikling. En almindelig højkonjunktur giver jo de bedste muligheder for en omplacering af produktionsfaktorerne, og vi må alle være interesseret i, at den omstilling, den danske industri skal foretage, kommer til at forløbe så smidigt og effektivt som muligt. At opretholde en høj og stigende økonomisk aktivitet i 1960 vil dog næppe volde vanskeligheder.

Det andet krav, der må stilles til den økonomiske politik, er, at den ikke fremkalder et sådant pres på omkostningsniveauet og valutareserverne, at den fortsatte fremgang i de kommende år vanskeliggøres. Derfor er det vigtigt, at der ikke opstår et stærkt indre efterspørgselspres. Det er dette, der er grunden til, at regeringen har måttet modsætte sig så store skattelettelser med påfølgende stærk udvidelse af forbruget, som oppositionens forslag ville medføre.

Det er også grunden til, at man har grebet

ind over for bygge- og anlægsvirksomhed, hvor arbejdskraft og kapacitet på kort sigt sætter ret snævre grænser for produktionens størrelse. Var disse indgreb ikke sket, ville vi have fået et byggekaos, som hurtigt ville have resulteret i en hårdhændet kreditpolitik.

Det er på den anden side vigtigt, at man ikke får en pengestrømning, som kan blive en hindring for nødvendige investeringer i erhvervslivet.

Danmarks tilslutning til de syv er nu umiddelbart forestående. Den nedbrydning af handelsskrankerne, som skal finde sted i 1960, er dog ikke af et sådant omfang, at året skulle byde på særlige vanskeligheder, når man kan regne med, at højkonjunktoren vil fortsætte. Men på længere sigt vil den danske industri komme til at stå i et stadig mere direkte konkurrenceforhold til udlandet, og med henblik herpå er det nødvendigt, at forholdene lægges således til rette, at de på den ene side danner grundlag for en høj økonomisk aktivitet og på den anden side giver mulighed for den nødvendige bevægelsesfrihed i den økonomiske politik.

Jeg skal slutte med at sige, at regeringen er jo selvfølgelig ansvarlig for den økonomiske politik; men det må håbes, at såvel folketinget som ikke mindst organisationerne vil yde deres bidrag til, at vort omkostningsniveau ikke skrues op. Det er betingelsen for, at vi stadig skal kunne holde en stabil kurs.

Formanden: Eksemplarer af Den økonomiske Årsoversigt er omdelt.

Punkt 2 på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om Københavns frihavn.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4031).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.